

Nor diren benetan komunitatearen oinarri, zutabe... pilare, galdera botatzen digu Unai Iturriagak zenbaki honen kontraletik. Oinarri, zutabe, pilare: Pilare Baraiazarra, bat. Agian, askori ez zaio ezagun egingo izena ere, baina Miren Rubiok egindako elkarrizketa luze eta ederrak erraldoi bat jartzen digu begien aurrean, borrokalari nekaezin bat, erresistentziaz harago, eraikitzen eman duena bizitza ia osoa, etengabean, ekin eta ekin. Zenbat lezio Meñakan euskaldun huts jaio eta oro har euskararen eta zehazkiago euskarazko hezkuntzaren alde emandako bizi ibilbidean. Ikastolak, sare publikoa, D ereduaren alde Bizkaiko Ezkerraldean egindako borroka eta jasotako zigorra, ikastolen publikazio prozesu gatazkatsua, hezkuntza materialaren sortzaile, pedagogia aurreratuak eta aurrerakoiak euskarari esku emanda, aisialdi euskalduna, gurasoen engaiamenduaren akuilu... Gaude gaur egungo eztabaidei ganoraz heltzeko eta ekiteko funtsa bada-goela Baraiazarraren hitzetan eta ekintzetan. Eta, bestalde, gune eta gertaera zehatzagoak ere bai, euskalgintzaren historia emakumeen ekarpenetik behingoz idazten hasten garenerako mugarri: Donostiako Gros auzoko andereño eta emakume ikasle gazteen pisua; ikastolen sarea, Casa del Café lantokiaren engaiamendua... Emakume belaunaldi euskaltzale bat ingurumari eta leku horietatik pasea da, izen eta abizen, sarri multzoan jasotzen badituzte ere jasotzen dituzten historia liburuek. Haien lana dago oraingo lorpenen oinarrian. Baina, agian, bidean, izenak eta gertatuak ezkutuan, jaso gabe geratu diren bezalatsu –edo hain zuzen horregatik–, lorpenena bai baina kontzientziaren transmisioa ez da zuzen iritsi eta sustraitu egungo euskararen errealtatera. Hor hari bat dago, ahopeka, garrantzirik ez balu bezala erdi ezkutuan doana. Bizitza bera eta euskararen bizitza sostengatzen duten emakumeak. Epika ez-epikoen heroi isilduak. Hor, bat, Pilare Baraiazarra.

Baraiazarraren garaikide Xabier Lete dugu zenbakiaren bigarren emaitza. Inon elkar topo egin ote zuten ez dakigu, baina biak dira herri honi etorkizun bat opa nahi izan dioten bi ekintzaile. Alexander Gurrutxagak, Leteren gainean osatu duen doktore tesia oinarri, musikari, poeta eta pentsalari oiartzuarrek trantsizio deitu garaian

–1975etik 1982ra– egindako ekarpena aztertzen du. Zehazki, Letteren *Urrats desbideratuak* poemategia, aro historiko jakin bateko bizipen pertsonala ez ezik, bizipen kolektibo gordinen isla da, Gurruixagaren iritziz.

Urtea berritzearekin batera, *Egunen gurpilean* saila aldaketekin dator. Itziar Ugarteri Maialen Akizuk hartu dio erreleboa, eta Alba Garmendiari Iñigo Martinez Peñak. Akizu kulturaz ariko zaigu eta Martinez Peña filosofiaz. Eskerrik asko Ugarteri eta Garmendiari, eskaini dizkiguten artikulu zinez pentsarazle eta argiengatik. Akizuri eta Martinez Peñari, berriz, ongi etorri. Gaurko mundua, euren begiradatik iragazi ondotik, pentsatzeko ariketa eskainiko digute, Jaime Altunak, beti fin, antropologia linguistikoaren betaurrekoekin egiten duen legez.